

Preekoutline: Lukas 15:11-32 | Derk Jan Roelofs

Predikant: Derk Jan Roelofs

Schriftlezing: Lukas 15:11-32

Thema: Het hart van Vader

Preek: <https://refbapemmeloord.nl/preken/het-hart-van-vader/>

Introductie en terugblik op de preken serie

Derde preek in de serie over Lukas 15

- Dit is de derde preek uit Lukas 15; het thema is 'Het hart van Vader'.
- Terugblik op de vorige preek: de vrouw met 10 penningen verloor er één (10% van haar vermogen); na een intensieve, ijverige en zorgvuldige zoektocht vond ze de penning terug en vierde feest met vriendinnen en burens.
- Toepassing uit die preek: de mens ligt van nature dood en verloren in de zonde. Dit is geen fijne boodschap, maar wel de Bijbelse waarheid.
- God heeft in Zijn Zoon Jezus Christus een zoektocht en reddingsplan opgezet voor verloren zondaren.
- Waarschuwing uit de vorige preek: de Arminiaanse leer is een dwaling, maar doorslaan naar het hyperkalvinisme moet ook vermeden worden.
- Alle drie de gelijkenissen sluiten af met dezelfde conclusie: er is vreugde in de hemel, ja zelfs bij de engelen, om iedere zondaar die zich bekeert.

Opbouw van de preek van vandaag

- De preek is verdeeld in twee gedachten.
- Eerste gedachte (vers 11-24): de verloren jongste zoon ontmoet via een omweg het hart van de vader.
- Tweede gedachte (vers 25-32): de verloren oudste zoon moeten de ogen opengaan voor het hart van vader.
- Jezus vertelt één lange gelijkenis in drie gedeelten (Lukas 15:1 e.v.); Zijn gehoor bestaat uit tollenaars, zondaars, schriftgeleerden én fariseeën.
- In de gelijkenis van vandaag heeft de Heer Jezus voor beide kampen onderwijs: voor de tollenaars en zondaars én voor de fariseeën en schriftgeleerden.

Korte uitleg voor de kinderen: de brede en de smalle weg

- Illustratie: het schilderij van de brede en de smalle weg. De smalle weg komt uit bij de Heer Jezus in de hemel; de brede weg eindigt in de hel.
- Op de brede weg lopen de meeste mensen; het is er vrolijk en er is altijd wat te beleven. Aan zonde denken ze niet.
- Er zijn ook mensen op de brede weg die denken dat ze op de smalle weg lopen. Dat is ernstig: zij verwachten de hemel, maar zullen voor eeuwig verloren gaan.
- Eeuwig = een cirkel zonder begin en einde, het is altijd.
- De twee zonen lopen eerst op dezelfde weg, maar scheiden uiteindelijk af. → Kinderen kunnen aan het einde van de preek zeggen wie op welke weg loopt.

Eerste gedachte: de verloren jongste zoon ontmoet via een omweg het hart van de vader (vers 11-24)

De eis van de jongste zoon (vers 11-12)

- De jongste zoon eist zijn erfenis op terwijl zijn vader nog leeft; hij wenst als het ware dat zijn vader dood is (vers 12).
- Hij vraagt het niet vriendelijk ('Vader, wilt u mij alstublieft geven?'), maar eist het.
- Gewoonte in die tijd: de eerstgeborene krijgt het dubbele deel. Met twee zonen betekent dit: de jongste krijgt een derde, de oudste twee derde (Deuteronomium 21:7).
- Vader gaat hem niet tegen en vraagt niet 'Waar ben je mee bezig?'. Hij berekent het aandeel en verdeelt de bezittingen.
- Hier komt voor het eerst iets van het hart van vader naar voren: hij laat zijn jongste zoon zijn eigen keuzes maken en zijn eigen weg gaan, ook al is de vraag vreselijk en eert de zoon zijn vader niet.
- De jongste zoon veracht de vrijheid die hij bij zijn vader had en heeft enkel de wereldse vrijheid voor ogen. Hij zondigt hiermee ernstig tegen zijn vader.
- Kanttekening: de toename in het verloren deel over de drie gelijkenissen: 1 schaap van 100 = 1%; 1 penning van 10 = 10%; 1 zoon van 2 = 50%.
- Les voor ouders: soms gaan kinderen een weg die wij niet begrijpen en waar wij niet achter kunnen staan. We hebben de plicht hen te wijzen op gevaren, maar op een gegeven moment moeten we ze loslaten, met dezelfde hartsgesteldheid als de vader in dit tekstgedeelte.

De neerwaartse weg van de jongste zoon (vers 13-16)

- De jongste zoon verkoopt alles snel en trekt met een vermogen aan geld de wereld in (vers 13a).
- Hij komt niet tot inkeer als hij ziet hoe zijn vader hem goedheid betoont door zijn wens in te willigen.
- Hij verkwist alles in dwaasheid en een losbandig leven; niets laat hij ervan over (vers 13b).
- Augustinus beschrijft het verre land als 'het vergeten van God': een mens die de wereld intrekt, vergeet God en gaat zonder Hem verder leven.
- Duidelijke neerwaartse lijn: hij begon met een vermogen, maakte alles op, ging aan het werk, en eindigde met bedelen om varkensvoer.
- Na een zware hongersnood verlaten de vrienden hem; hij lijdt honger en gebrek (vers 14).
- Hij belandt bij onreine varkens en verlangt zijn maag te vullen met hun voer, maar niemand geeft hem dat (vers 15-16).
- Hij overtreedt hiermee het verbod in Deuteronomium 14:8: varkens zijn onrein, van hun vlees mag niet gegeten worden en hun kadavers mogen niet aangeraakt worden.
- De Statenvertaling spreekt van 'draf'; letterlijk gaat het om peulvruchten of schillen van een Johannesbroodboom, met een hoge voedingswaarde. Niet vreemd dus dat hij ernaar verlangde.
- In geen van de twee voorgaande gelijkenissen komt de verloren, zondige en doodse staat van de mens zo duidelijk naar voren als hier.
- Matthew Henry: 'Zondaars hebben een gebrek aan het noodzakelijke voor hun ziel. Een zondige staat is als een land waar hongersnood heerst. Zondaars zijn ellendig arm en hebben zichzelf uiteindelijk in deze situatie gebracht.'

Tot zichzelf komen en het besluit om terug te keren (vers 17-19)

- De jongste zoon denkt terug aan vroeger: de werknemers van zijn vader hadden brood in overvloed, terwijl hij omkomt van de honger (vers 17).
- Hij maakt een besluit: hij gaat terug naar huis en zal zeggen 'Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegenover u. Ik ben niet meer waard uw zoon genoemd te worden. Maak mij als een van uw dagloners' (vers 18-19).
- Hij wacht niet op een beter moment of tot de hongersnood over is. Hij staat op en gaat direct (vers 20a).
- Over dit 'tot zichzelf komen' zijn de meningen verdeeld onder theologen. Drie visies worden kort aangestipt:
 - Calvijn: de jongste zoon wist dat zijn vader goed en barmhartig was; die wetenschap gaf hem moed om berouw te tonen en verzoening te zoeken. Zo moet het begin van onze bekering een herkenning zijn van de barmhartigheid van God, om in ons een gunstige hoop te wekken.
 - Matthew Henry deelt deze visie van Calvijn.
 - Arminiaanse/evangelische visie (o.a. Dirk Prins): de bekering is de 180 graden die de mens zelf moet maken, waarna God pas de wedergeboorte schenkt. Dit is een dwaling waar de gemeente absoluut niet achter kan staan.
 - Geloofsbelijdenis 1689, hoofdstuk 10, paragraaf 2: 'Deze doeltreffende roeping is uitsluitend het gevolg van Gods vrije en bijzondere genade. Zij komt niet voort uit iets dat in de mens voorzien is, noch uit enige macht of vermogen om te handelen in het schepsel, de mens, die daarin geheel passief is, dood in zonden en overtredingen, totdat hij wordt levend gemaakt en vernieuwd door de Heilige Geest.'
 - Tim Keller (De Vrijgeveige God): de keuze van de jongste zoon is een pure zakelijke transactie. Hij had honger en zijn vader had eten. Een dagloner bij zijn vader heeft het beter dan hij nu. Op dit moment verschilt hij nog niets van de oudste broer.
- De preek staat stil bij het hart van de vader, niet bij het motief van de zoon. De theologische verschillen worden aangestipt; een aparte preek hierover is mogelijk in de toekomst.

De ontmoeting met het hart van vader (vers 20-21)

- Als de jongste zoon nog ver verwijderd is, heeft de vader hem al in het oog gekregen (vers 20).
- Vader is met innerlijke ontferming bewogen, rent zijn zoon tegemoet, valt hem om de hals en kust hem.
- In de Engelse vertaling staat het wat beter verwoord: hij voelde compassie. Compassie = diep meevoelen met het leed en de pijn van een ander, met de warme intentie om die ander te helpen.
- Vader laat alle beschavingsregels vallen: het was in die tijd helemaal niet de gewoonte dat een welgestelde landeigenaar zo hard rende. Dat deert hem niet.
- Geen verwijten: geen 'Waar was je?', 'Wat heb je gedaan?', 'Je hebt mij de dood ingewenst'. Niets van dat alles. Enkel compassie en liefde in de puurste vorm.
- De zoon zegt wat hij zich had voorgenomen (vers 21), maar het gedeelte over 'maak mij als een van uw dagloners' ontbreekt. Misschien vergat hij het, of was de vader zoveel compassie voor hem dat hij er niet eens aan toekwam.
- Johannes 6:37: 'Alles wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. En wie tot Mij komt, zal Ik beslist niet uitwerpen.'

Het feest van herstel en de geestelijke betekenis (vers 22-24)

- Vader geeft opdracht: het beste kleed, een ring aan zijn hand, sandalen aan zijn voeten (vers 22). In no time verandert de jongste zoon van een uiterlijke sloeber naar een respectabel gekleed persoon.

- Het gemeste kalf wordt geslacht, enkel bij een speciale gebeurtenis met grote vreugde. Het hele gezin wordt opgeroepen om vrolijk te zijn (vers 23).
- Reden van de vreugde: niet zijn perfecte leven of zijn perfecte schuldbekentenis, maar: 'Mijn zoon was dood en is weer levend geworden; hij was verloren en is gevonden' (vers 24).
- Geestelijke betekenis van het beste kleeft: de gerechtigheid van Christus. Het is een totaal nieuwe natuur.
- Geestelijke betekenis van de ring met het familiewapen: het onderpand van de Heilige Geest. Teken en herinnering aan de goedheid van vader, zodat de bekeerling nooit vergeet waar hij uit en door Wie hij gered is.
- Geestelijke betekenis van de nieuwe sandalen: Efeziërs 6:15, 'de voeten geschoeid met de bereidheid van het evangelie van de vrede'. De gelovige gaat zijn levenspad blijmoedig en met vastberadenheid, want een mens loopt beter op schoenen dan op blote voeten.
- Het feestmaal was niet enkel voor de jongste zoon, maar voor het hele gezin: de bekering van een ziel is een grote, verwonderlijke en gelukkige verandering, behagelijk voor God en voor iedereen die bij Zijn huisgezin hoort.
- Illustratie voor de kinderen: bij de geboorte van een broertje of zusje worden muisjes gegeten en slingers opgehangen. Zo is het ook als iemand een nieuw hart krijgt van de Heere God: er is feest, want er is een kind bij de grote kudde geboren.
- Toepassing: wie beseft dat hij in niets verschilt van de jongste zoon en buiten Christus een zondaar is, die is van vader vervreemd. Maar diezelfde vader staat vanmiddag op de uitkijk en heeft zijn koninklijke mantel misschien al opgeknoopt om zo snel mogelijk naar u toe te rennen.
- 2 Korintiërs 5:20: 'Wij zijn gezanten namens Christus, alsof God Zelf door ons smeekt. Namens Christus smeken wij: laat u met God verzoenen.' Diezelfde Christus smeekt de hoorder vanmiddag.

Tweede gedachte: de verloren oudste zoon moeten de ogen opengaan voor het hart van vader (vers 25-32)

De oudste zoon hoort het feest (vers 25-27)

- De oudste zoon was op de akker aan het werk. Als hij thuiskomt, hoort hij muziek en reidans (vers 25).
- Hij vraagt een knecht wat er aan de hand is, in plaats van direct naar binnen te gaan. Hij voelt zich in huis niet thuis.
- De vreugdevolle jubbelklanken klinken voor hem niet als bekend in de oren.
- De knecht vertelt: 'Uw broer is gekomen en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem weer gezond teruggekregen heeft' (vers 27).
- Het woord 'gezond' in het Grieks (Hugiainonta) betekent gezond naar lichaam, ziel en geest tegelijk. De vader heeft zijn jongste zoon dus ook geestelijk gezond teruggekregen. Dit is voor de oudste zoon te veel.
- Jezus doelt hiermee specifiek op de fariseeën en schriftgeleerden: terwijl anderen zich verheugen over Gods genade aan zondaren, zijn zij kritisch of hun wetjes en regeltjes wel goed nageleefd worden (vergelijk Lukas 15:2).
- Parallel met vers 2: de fariseeën morden omdat Jezus zondaars ontvangt en met hen eet. Dit was mede de aanleiding voor Jezus om deze gelijkenis in drie gedeelten te vertellen.

De woede en de verwijten van de oudste zoon (vers 28-30)

- De oudste zoon wordt woedend en wil niet naar binnen gaan (vers 28). Het is niet gewoon boos worden, maar echt woedend worden, om te provoceren.
- Zijn verwijt (vers 29): 'Ik dien u al zoveel jaren, ik heb nooit uw gebod overtreden, en u hebt mij nooit een bokje gegeven om met mijn vrienden vrolijk te zijn.'
- Scherper contrast is er haast niet mogelijk: het barmhartige aanbod van vader tegenover de eigen gerechtigheid van de oudste zoon.
- Hij vond zichzelf zo goed en diende zijn vader zo trouw; eigenlijk mocht vader wel dankbaar en blij zijn met een zoon als hem.
- Vraag aan de gemeente: leeft dit ook in uw hart? Hoogmoed ligt bij ons allemaal op de loer, ook op godsdienstig gebied. Hoe snel denken we: 'Ik zit hier elke week, ik bezoek de dinsdagavonden, ik sta gelijk klaar als er iets te doen is.' Als dat vanuit overgave aan Christus is, is er niets mis mee. Maar hoe snel groeit er dan toch iets van 'ik doe het wel, en een ander niet'.
- Filippenzen 2:3: 'Doe niets uit eigenbelang of eigendunk, maar laat in nederigheid de een de ander voortreffelijker achten dan zichzelf.'
- De oudste zoon gaat frontaal in aanval (vers 30): hij beroemt zich op zijn eigen gehoorzaamheid. Maar wie is zonder zonde? Hij overschat zichzelf.
- Hij noemt zijn broer niet meer 'mijn broer', maar 'die zoon van u'. Hij distantieert zich volledig.
- Dit gedrag typeert een grote groep mensen binnen de kerk: zij klagen dat de prediker de deur tot de genade te ver open doet en dat dit lichtzinnige gemeenten oplevert. Dit wordt stellig verworpen: de goede boodschap moet ruim en onvoorwaardelijk gepredikt worden.
- Mattheüs 18:6: 'Wie een van deze kleinen die in Mij geloven doet struikelen, het zou beter voor hem zijn geweest dat een molensteen aan zijn hals gehangen was en hij in de diepte van de zee gezonken was.' Pas op met het in twijfel trekken van iemands bekering.

Korte uitleg van de blijde boodschap (tussenstap voor nieuwe hoorders)

- God heeft de mensen geschapen. De eerste mensen waren zonder zonde, maar werden door de slang verleid en kozen ervoor tegen God te zondigen.
- Omdat God soeverein is, kon Hij dit niet door de vingers zien. De zonde bracht scheiding tussen God en ons.
- God is zonder zonde en is daardoor vertoornd over de zonde. Wij worden allemaal als zondaars geboren en gaan zonder ingrijpen van boven voor eeuwig verloren.
- God heeft in Zijn oneindige, eeuwige goedheid een reddingsplan opgezet: Hij stuurde Zijn Zoon Jezus naar deze aarde.
- Jezus ging vrijwillig uit de hemel, werd als baby geboren zonder zonde, en leidde een volmaakt leven gericht op het doen van de wil van Zijn Vader.
- De scheiding die wij als mensen brachten tussen God en ons, kon maar op één manier opgelost worden: Zijn eigen Zoon moest de toorn over de zonde, voor een ieder die hierin gelooft, dragen aan het kruis. Dit heeft de Heer Jezus vrijwillig volbracht.
- Hij is opgestaan uit de dood. Deze boodschap is zeer goed nieuws en moet in geloof aangenomen worden.

Het antwoord van vader en het open einde (vers 31-32)

- Vader gaat naar buiten en smeekt zijn oudste zoon om erbij te komen (vers 28b). De Statenvertaling: 'vader bad hem.' Dit komt het dichtst bij de oorspronkelijke tekst: vader smeekte hem.
- Dezelfde liefdevolle hartsgesteldheid als waarmee hij de jongste zoon in zijn armen sloot, heeft hij ook voor de oudste zoon.

- Vaders antwoord (vers 31): 'Kind, jij bent altijd bij mij. En al het mijne is van jou.' Hij ziet hem nog steeds als zijn kind.
- Vader herinnert hem eraan: de hele kudde die over was, was al van hem. Hoe kun je ontevreden zijn over een bokje, terwijl alles van jou is? En je was elke dag bij mij, terwijl je broer weg was.
- Vers 32: 'Wij zouden dan vrolijk en blij moeten zijn.' Niet 'jij' of 'ik', maar 'wij'. Zo liefdevol en oproepend tot verandering bij zijn oudste zoon.
- De werkelijke reden van de vreugde: niet het losbandige leven of de armoede, maar: 'hij was geestelijk dood en hij leeft nu voor eeuwig. Hij was verloren en hij is gevonden.'
- De gelijkenis heeft een open einde: we weten niet wat de reactie van de oudste zoon uiteindelijk is geweest.
- Dit open einde laat zien dat de verantwoording uiteindelijk bij de mens ligt als hij het hemelse aanbod van vader verwerpt.
- Citaat uit een lezing: 'Het is 100% genade en het is 100% je eigen verantwoording.'

Afsluiting: terugblik op alle drie de gelijkenissen en oproep

Wat de Heer Jezus ons wil leren via de drie gelijkenissen samen

- In alle drie de gelijkenissen staat het verloren gaan centraal: het verloren schaap, de verloren penning, de verloren zoon.
- Bij alle drie beelden ze de verloren zondaren uit voor wie Christus in de wereld is gekomen, zodat ze niet verloren blijven maar behouden worden.
- Jezus is niet in de wereld gekomen om rechtvaardigen te redden (denk aan de fariseeën en schriftgeleerden die zichzelf rechtvaardig noemen), maar zondaars. Die moeten er wel achter komen dat ze zondaars zijn. Je hebt immers geen dokter nodig als je niets mankeert.
- Het zoekende karakter van de drieënige God komt sterk naar voren: niet de verloren zondaar zocht God, maar God zocht hem op. God had hem lief nog voordat de zondaar Hem lief kon krijgen. God trekt de zondaar uit de weg die naar het eeuwige verderf leidt.
- Bij alle drie is dit een reden tot intense en diepe vreugde.

Verschillen tussen de drie gelijkenissen

- Het schaap dwaalde af en moest door de herder opgezocht worden; het werd op zijn schouders teruggedragen.
- De penning lag onbewegelijk onder het stof, totdat de stof er afgeveegd werd en het licht van de kaars haar zichtbaar maakte.
- De verloren zoon keert zelf terug, ongeacht of zijn motief zuiver was of niet.
- Deze verschillen moeten ons behoeden voor het verheerlijken van bekeringsgeschiedenissen van anderen. Getuigen van wat Christus in ons leven gedaan heeft mag en moet, maar dat is geen maat voor een ander.
- Het enige waar wij op moeten wijzen: een zondaar moet aan de voeten van het kruis terechtkomen. Op die plek mag een zondaar het hart van vader ontmoeten.
- Dit hart van vader komt het sterkste naar voren in deze drie gelijkenissen: opzoekend, vergevend, reinigend, gezinsgericht. In dit vaderhart ligt ons eeuwige leven.

Persoonlijke oproep aan de gemeente

- Vier vragen waarmee de prediker afsluit: Bent u een verloren schaap geweest? Bent u een verloren penning geweest? Of bent u een verloren zoon geweest? Of bent u zo rechtvaardig dat u deze bekering niet nodig heeft?

- Gods onveranderlijke Woord is duidelijk: wie de rechtvaardigheid in zichzelf blijft zoeken en hier geen verandering in brengt, wacht de eeuwige, zelfgekozen verdoemenis.
- Of: ontmoet u vanmiddag het hart van vader. Vol ontferming is Hij wachtend op u. Neem de toevlucht tot Hem en word behouden.
- Het is onmogelijk om vanmiddag hetzelfde vandaan te gaan als u gekomen bent: of u bewerkt het hart van vader, of u vindt of vond uw eeuwige behoud bij het hart van vader.

Discussievragen

1. Uit de preek: De gelijkenis eindigt met een open einde. We weten niet wat de oudste zoon uiteindelijk besloot. Wat zegt dit open einde u over uw eigen verantwoording tegenover het aanbod van vader?
2. Uit de preek: De prediker noemt drie visies op het 'tot zichzelf komen' van de jongste zoon: Calvijn (hij kende de goedheid van zijn vader), de Arminiaanse visie (de mens maakt zelf de 180 graden) en Tim Keller (een pure zakelijke transactie). Welke visie sluit het beste aan bij wat u in de tekst leest, en waarom?
3. Uit de preek: De prediker waarschuwt dat wij als religieuze mensen kunnen doorslaan en religie nastreven zonder een levende relatie met Christus, net als de oudste zoon. Herkent u dit gevaar in uzelf of in uw omgeving? Hoe bewaakt u het verschil?
4. Suggestie: Vader smeekt zijn oudste zoon om naar binnen te komen met dezelfde liefde waarmee hij de jongste zoon ontving. Wat zegt dit over het hart van vader voor mensen die zichzelf rechtvaardig achten? Hoe verhoudt dit zich tot de manier waarop u omgaat met mensen in uw omgeving die 'de buitenkant' goed op orde hebben?
5. Suggestie: De prediker zegt dat de drie gelijkenissen ons moeten behoeden voor het verheerlijken van bekeringsgeschiedenissen: de weg waarlangs iemand gered wordt (schaap, penning, zoon) is geen maat voor een ander. Hoe gaat u in de praktijk om met iemand die zegt bekeerd te zijn, maar wiens bekering er anders uitziet dan de uwe?

Deze outline is automatisch gegenereerd op basis van de transcriptie van een Preek-opname en is bedoeld als persoonlijk studiehulpmiddel of gespreksaanzet, niet als officiële weergave van de preek. Wij kunnen niet garanderen dat de outline volledig, foutloos of theologisch representatief is.

Maak je eigen preekoutline op preksamenvatting.nl

Een dienst van Betermetjan.nl